

Työeläkelaitoksille

TYÖOSUUSKUNTA JA TYÖELÄKELAKIEN SOVELTAMINEN

Osuuskunta

Osuuskuntalain mukaan osuuskunta on yhteisö, jonka jäsenmäärä ja pääoma ovat edeltäkäsien määräämättömät ja jonka tarkoituksena on harjoittaa jäsentensä taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi taloudellista toimintaa siten, että jäsenet osallistuvat siihen käyttämällä hyväkseen yhteisön palveluksia. Osuuskunnan perustajia on oltava vähintään viisi. Osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä, että jäsenellä on lisämaksuvelvollisuus osuuskunnalle. Tämä tarkoittaa sitä, että jäsen vastaa säännöissä määrätyn lisämaksuvelvollisuuden rajoissa (rajoitettu/rajaton lisämaksuvelvollisuus) henkilökohtaisesti osuuskunnan sitoumuksista ja muista veloista silloin, kun osuuskunta joutuu selvitystilaan tai konkurssiin eivätkä sen omat varat riitä velkojen maksuun.

Työosuuskunta

Työosuuskunta on osuuskunta, jonka tavoitteena on saada jäsenilleen mahdollisimman paljon töitä ja toisaalta helpottaa työntekijöiden asemaa hoitamalla työnantajavelvoitteet. Tällä hetkellä rekisteröityjä työosuuskunnaksi katsottavia osuuskuntia on 45. Koska rekisteröintiprosessi tapahtuu perustamisia melko paljon jäljessä, on työosuuskuntia todellisuudessa paljon enemmän. Työosuuskuntien perustajina ovat käytännössä työttömät, joskin työosuuskunnilla voi olla myös kannatusjäseniä. Työosuuskunnan jäsenillä ei käytännössä ole lisämaksuvelvollisuutta ja työministeriön ja Pellervo-seuran antamien ohjeiden mukaan lisämaksuvelvollisuutta ei tulisi työosuuskunnissa käyttääkään.

Työosuuskuntia on olemassa jäsenten ammattien perusteella toimialaltaan hyvin erilaisia. Oma työosuuskunta on mm. kielenkääntäjille, graafikoille, autonkuljettajille ja akateemisesti koulutetuille työttömille. Lisäksi on työosuuskuntia, joihin otetaan kaikkien alojen työttömiä. Tavallisinta työosuuskuntatoimintaa on aiemmin ollut rakennusosalalla, mutta nykyisin muiden alojen työosuuskunnat ovat yleisempiä.

Työosuuskunnan toiminta

Työosuuskunta joko myy jäsentensä työpanosta työntekijöille eli vuokraa työvoimaa tai ottaa tietyn työtehtävän hoitaakseen sovittuun hintaan. Osa työosuuskunnista toimii molemmilla tavoilla.

Työosuuskunta tekee jäsenensä kanssa työsopimuksen kustakin työtehtävästä erikseen. Työntekijä maksaa työosuuskunnalle niiden välisen sopimuksen perusteella kokonaissumman. Osuuskunta puolestaan maksaa työntekijälle palkan ja hoitaa muut työnantajaveloitteet.

Työosuuskunnan jäsenen oikeudellinen asema

Kun työosuuskunta toimii edellä kerrotulla tavalla, on osuuskunnan jäsen aina työsuhteessa työosuuskuntaan eikä työntekijään. Lähtökohta on, että hänen työsuhteensa osuuskuntaan on voimassa aina kunkin erikseen sovitun työtehtävän ajan.

Yksittäisten jäsenten osalta ei voida etukäteen tietää kuinka paljon ja milloin he saavat töitä. Töiden määrä riippuu myös jäsenen ammatista ja työalasta. Jäsenet voivat saada töitä usein, mutta voivat olla ilman töitä pitkiäkin aikoja ja osa jäsenistä ei saa työosuuskunnan kautta yhtään työtehtävää. Tästä syystä voidaan katsoa, että määräaikaisten työsopimusten käyttö liittyy kiinteästi työosuuskunnan toimintaperiaatteisiin ja työhön ja on siten hyväksyttävissä.

Työministeriö on katsonut, että työosuuskunnan jäsenyys ei ole esteenä työttömyyspäivärahan maksamiselle siltä ajalta kun jäsen ei ole työssä. Päivärahan edellytyksenä kuitenkin on, että työosuuskunnassa on vähintään 7 jäsentä (osuus jää alle 15 %), muuten jäsenet katsotaan yrittäjiksi.

Työosuuskuntien kautta saatavat työt ovat tavallisesti lyhytkestoisia. On hyvin yleistä, että työsuhde kestää alle kuukauden. Tällöin TEL:n soveltamispiiriin kuuluvan työosuuskunnan jäsenen eläketurvan karttuminen riippuu siitä, täyttyvätkö TEL:n 1 §:n 3 momentin soveltamisen edellytykset.

Työosuuskunnan käytännön toimintaa hoitavat

Työosuuskunnissa on myös työntekijöitä, joita työosuuskunta tarvitsee jatkuvasti hoitamaan osuuskunnan käytännön toimintaa (mm. toimistotyöntekijä). Heidän osaltaan määräaikaisten työsopimusten käyttö ei yleensä ole perusteltavissa vaan he ovat toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työosuuskuntaan. TEL:n piiriin tulevat tällöin ne kalenterikaudet, joihin TEL:n rajamäärä (1.085,07 mk/kk vuonna 1995) ylittyy.

Työntekijäin eläkemaksu

LEL:n ja TaEL:n piiriin kuuluvilta työosuuskunnan jäseniltä työosuuskunta on velvollinen pidättämään työntekijäin eläkemaksun kaikesta siitä palkasta, josta se itse on velvollinen maksamaan eläkevakuumaksun.

TEL:n soveltamispiirissä olevilta työosuuskunnan jäseniltä peritään eläkemaksua jos työsuhde on palkanmaksuhetkeen mennessä jatkunut kuukauden tai sen silloin arvioidaan jatkuvan vähintään kuukauden. Jos jäsenellä on alle kuukauden jatkuneita työsuhteita osuuskuntaan ja jos kolmantena kuukautena voidaan arvioida, että ne tulevat yhdistettäväksi TEL:n 1 §:n 3 momentin nojalla, jäseneltä peritään eläkemaksua kolmannelta kalenterikuukaudesta lukien. Eläkemaksua ei voida periä takautuvasti aikaisemmilta kuukausilta. Jos jo ennen kolmatta kuukautta voidaan arvioida työsuhteiden tulevan yhdistettäväksi, eläkemaksua voidaan ryhtyä pidättämään seuraavasta palkanmaksusta lukien eli siitä palkasta, jota ei ole vielä maksettu. Jos myöhemmin ilmenee, että työskentely ei tulekaan TEL:n piiriin, työosuuskunnan on palautettava pidätetty eläkemaksu jäsenelle. (Yleiskirje A 65/93.)

Työvoiman vuokrauksesta ja työsuhteen yhdenjaksoisuudesta kts. yleiskirje A 16/92.